

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/182/23/92

OPINIA PUBLICZNA O RZĄDZIE JANA OLSZEWSKIEGO PO TRZECH MIESIĄCACH JEGO FUNKCJONOWANIA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

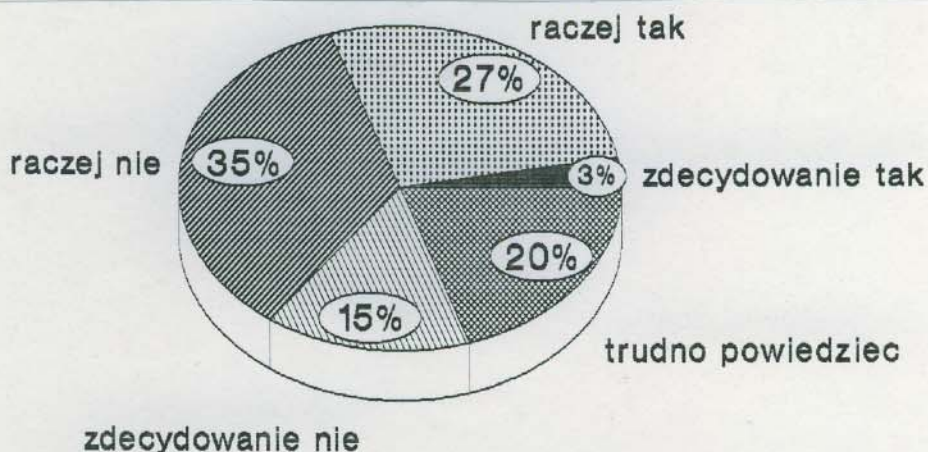
WARSZAWA, MARZEC '92

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W marcu '92¹ nastroje społeczne są nadal złe, co przejawia się także w opiniach o działalności rządu - negatywne oceny przeważają nad pozytywnymi. Czy w tej sytuacji 30% ankietowanych, którzy sądzą, że polityka rządu stwarza szanse wyjścia z kryzysu to "aż" 30%, czy "tylko" 30%? Odpowiedź na to pytanie przyniosą najbliższe miesiące. Nadziei obecnie jest niewiele - tylko 10% respondentów jest zdania, że "wszystkie ważne sprawy kraju są w dobrych rękach".

W obecnej, bardzo trudnej sytuacji gospodarczej Polski podstawowym kryterium opinii o działalności rządu jest ocena szans wyprowadzenia naszego kraju z kryzysu. Przekonanie, że polityka rządu J. Olszewskiego stwarza takie szanse wyraża prawie jedna trzecia respondentów, natomiast przeciwnego zdania jest połowa badanych (rys. 1). Duża jednak grupa osób (20%) nie potrafiła jednoznacznie wyrazić swojej opinii. Jest to znaczący odłam społeczeństwa, o którym warto pamiętać, prezentując program gospodarczy rządu.

Rys. 1. Procentowy rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy, Pana(i) zdaniem, polityka rządu stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego?

¹ "Aktualne problemy i wydarzenia" (24) - sondaż zrealizowany w dniach 5-10 marca 1992 r. na 1172-osobowej ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności. Por. także komunikat CBOS "Nastroje społeczne w marcu '92".

Zestawienie danych uzyskanych w marcu z wynikami wcześniejszych sondaży (tab. 1) pozwala porównać społeczne notowania obecnego i poprzedniego rządu na podobnym etapie doświadczeń - w trzy miesiące po ich powołaniu.

Tabela 1

w procentach

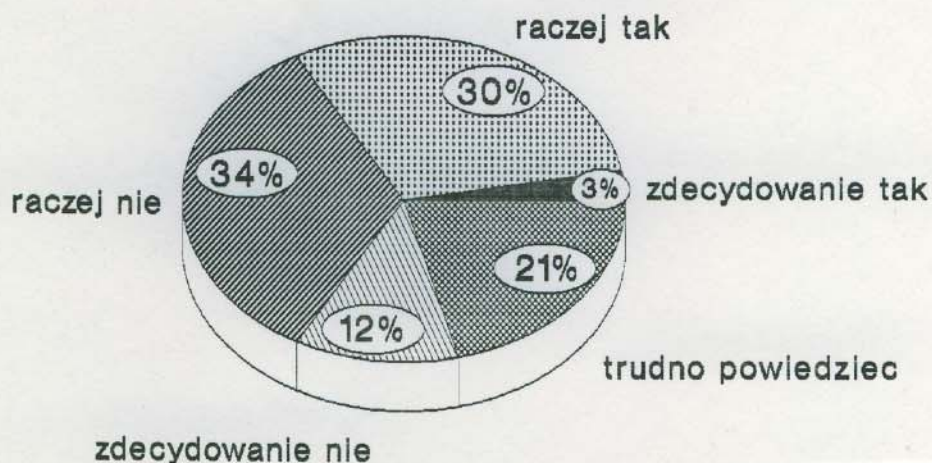
„Czy, Pana(i) zdaniem, polityka rządu stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego?”	Wskazania respondentów według terminów badań:							
	XI '89	II '90	XI '90	I '91	IV '91	V '91	VIII '91	III '92
Tak	76	64	43	43	67	47	47	30
Nie	6	17	38	11	26	39	50	49
Trudno powiedzieć	18	19	19	45	8	14	3	20

Nadzieje, jakie towarzyszą ekipie J. Olszewskiego są wyraźnie mniejsze niż kredyt zaufania, którym cieszył się rok temu poprzedni rząd. Należy jednak podkreślić, że w kwietniu 1991 r. nastąpiła wyraźna poprawa nastrojów społeczeństwa². W komentarzach podkreślano wówczas m.in. spektakularne sukcesy ówczesnej ekipy: zniesienie obowiązku wizowego wobec Polaków przez większość krajów zachodnioeuropejskich oraz pięćdziesięcioprocentową redukcję polskiego zadłużenia. Wyrazem ówczesnej poprawy było istotne zwiększenie odsetka respondentów przekonanych o możliwości pokonania recesji przez tę ekipę. Poziom społecznego zaufania do rządu J.K.Bieleckiego był wówczas zbliżony do odnotowanego w pierwszych miesiącach funkcjonowania rządu T. Mazowieckiego.

² Por. Komunikaty CBOS z kwietnia 1991 r.: "Ocena działalności instytucji i organizacji życia politycznego" oraz "Nastroje społeczne w kwietniu '91".

W odpowiedziach na kolejne pytanie sondujące opinie o pracy rządu J. Olszewskiego, które brzmiało: *Czy, Pana(i) zdaniem, działalność rządu dobrze służy społeczeństwu?*³ proporcje dezaprobaty (46%) i aprobaty (33%) są zbliżone do oceny szans powodzenia posunięć gospodarczych (rys. 2). Osoby przekonane, że rząd dobrze służy społeczeństwu, znacznie częściej niż ogół respondentów sądzą, że ekipa J. Olszewskiego pokona kryzys gospodarczy (54% wobec 30). Jednak dla 26% nie jest to jednoznaczne - aprobatą działalności nie wiąże się z przekonaniem o sukcesach polityki gospodarczej rządu.

Rys. 2. Procentowy rozkład odpowiedzi na pytanie: *Czy, Pana(i) zdaniem, działalność rządu dobrze służy społeczeństwu?*

Akceptacja działalności rządu nie jest zróżnicowana ze względu na cechy społeczno-demograficzne badanych⁴. Natomiast z dezaprobatą

³ W ten sam sposób pytano o inne kluczowe instytucje i organizacje. Por. Komunikat z badań CBOS z marca 1992 r. "Opinia publiczna o instytucjach oraz organizacjach politycznych i społecznych".

⁴ Szczegółowe zróżnicowanie opinii badanych w zależności od cech socjodemograficznych przedstawiono w tabelach aneksu.

wypowiadają się o rządzie częściej niż inni: osoby z wykształceniem średnim i wyższym, inteligencja i kadra kierownicza, pracownicy umysłowi, uczniowie i studenci.

Przedstawione porównanie opinii o dwu ekipach na podstawie danych z różnych pomiarów CBOS można uzupełnić o porównania dokonane przez samych ankietowanych (tab. 1). Rząd J. Olszewskiego jest według 45% badanych taki sam jak poprzedni - nie jest ani lepszy, ani gorszy. Jedna czwarta sądzi, że jest lepszy, a 16% - że gorszy.

Rok temu zadano to samo pytanie - badani oceniając ekipę J.K.Bieleckiego, częściej (46%) uznawali ją za lepszą od poprzedniego rządu niż za taką samą (34%) lub za gorszą (13%).

Tabela 2

w procentach

"Czy po pierwszych trzech miesiącach pracy rządu odnosi Pan(i) wrażenie, że jest to rząd lepszy, taki sam, czy gorszy od poprzedniego?"	Ocena rządu:	
	J. Olszewskiego III'92	J.K.Bieleckiego IV'91
Wyraźnie lepszy od poprzedniego	3	10
Trochę lepszy	23	36
Taki sam, ani lepszy, ani gorszy	45	34
Trochę gorszy	9	5
Wyraźnie gorszy od poprzedniego	7	8
Trudno powiedzieć	13	17

Najwięcej nadziei ("ten rząd jest lepszy") obecna ekipa rządząca budzi wśród: ludzi starszych (powyżej 55 roku życia), mieszkańców wsi, osób z wykształceniem podstawowym, rolników, emerytów, ludzi wierzących i praktykujących, a także wśród badanych przekonanych, że sytuacja w kraju zmierza w dobrym kierunku. Respondentów odnoszących wrażenie, że rząd J. Olszewskiego jest gorszy od poprzedniego odnotowano relatywnie więcej w grupach osób z wykształceniem wyższym, wśród kadry kierowniczej i inteligencji, pracowników umysłowych, prywatnych przedsiębiorców.

Przejawem złych nastrojów społecznych jest także przekonanie wyrażane przez 70% badanych, że "nikt obecnie nie panuje nad rozwojem sytuacji w kraju". Z alternatywnym stwierdzeniem - "wszystkie ważne sprawy kraju są w dobrych rękach" zgadza się jedynie 10% respondentów (20% nie wyraziło swojej opinii).

W tabeli 3 przedstawiono zależności między stanowiskiem zajęтым przez respondentów w tej kwestii (wybór jednego ze stwierdzeń) a omawianymi wcześniej opiniami o rządzie. Wybierający optymistyczny wariant w większości uznają ekipę J. Olszewskiego za lepszą od poprzedniej (59%) oraz sądzą, że jej polityka wyprowadzi kraj z kryzysu (75%; są to odsetki znacznie większe niż dla ogółu badanych).

Tabela 3

w procentach

Oceniane kwestie	Wskazania respondentów, którzy wybrali:		
	stwierdzenie optymistyczne: "wszystkie ważne sprawy są w dobrych rękach"	stwierdzenie pesymistyczne: nikt obecnie nie panuje nad rozwojem sytuacji	odpowiedzi "trudno powiedzieć"
Czy po pierwszych trzech miesiącach pracy rządu J. Olszewskiego odnosi Pan(i) wrażenie, że jest to rząd:			
- lepszy	59	22	24
- taki sam jak poprzednio	32	50	35
- gorszy	7	19	11
- trudno powiedzieć	2	9	30
Czy Pana(i) zdaniem, polityka rządu stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego?			
Tak	75	22	34
Nie	14	62	27
Trudno powiedzieć	11	16	39
OGÓŁEM	10	70	20

W odpowiedziach ankietowanych na pytanie otwarte: *Czego Pan(i) przede wszystkim oczekuje od rządu J. Olszewskiego?* równie często wymieniano: *poprawę sytuacji materialnej ludzi (22%), zlikwidowanie bezrobocia (20%) i poprawę stanu gospodarki (20%)*. Znacznie rzadziej zgłaszano potrzebę: *ratowania rolnictwa (8%), zapewnienie bezpiecznego jutra (7%), podniesienia wysokości rent i emerytur (6%), podniesienie zarobków (4%), walki z inflacją (4%) oraz zaprowadzenie ładu i porządku w rządzeniu krajem (3%)⁵*.

Zdecydowanie przeważały wypowiedzi świadczące o ogromnych społecznych oczekiwaniach wobec rządu. Formulowane były na bardzo

⁵ Procenty nie sumują się do 100, gdyż można było wymienić dwa problemy.

wysokim poziomie ogólności - życzeń ogólnej poprawy stanu gospodarki i własnej sytuacji materialnej. Oczekiwania formułowane na poziomie konkretnych spraw, które mieściłyby się w możliwym realnym planie działania rządu, występowały rzadziej. Na przykład o potrzebie opracowania planu działania dla przedsiębiorstw państwowych wspomnieli jedynie 1% badanych.

* * *

Niekorzystne oceny pracy rządu są przejawem złych nastrojów społecznych - wśród Polaków dominuje pesymizm, brak wiary w poprawę. Stan taki utrzymuje się od dłuższego już czasu. Brak jest sukcesów, które zmieniłyby te pesymistyczne nastroje. Przeciwnie, nieprzyjęcie przez Sejm rządowego programu (sondaż zrealizowano w dniach następujących bezpośrednio po tym wydarzeniu) mogło pogłębić negatywne nastroje⁶.

---

⁶ Por. Komunikat CBOS z marca 1992 r. "Społeczna percepcja założeń polityki społeczno-gospodarczej rządu na 1992 r.". O projekcie rządowym słyszało 41% badanych, a 7% spośród nich znało je dokładnie.

Tabela 1. Czy polityka rządu stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego ?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	30	49	20	1171
Płeć				
Mężczyźni	33	49	18	536
Kobiety	27	50	23	634
Wiek				
do 24 lat	23	58	19	95
25-34	27	52	21	209
35-44	26	62	12	301
45-54	32	52	16	163
55-64	34	40	26	178
65 lat i więcej	38	31	31	224
Miejsce zamieszkania				
Wieś	35	42	23	498
Miasto do 20 tys.	22	48	30	120
od 21 do 100 tys.	26	57	17	223
od 101 do 500 tys.	30	54	16	205
501 tys. i więcej mieszk.	28	57	15	125
Region				
Północny	32	56	12	147
Zachodni	25	60	15	124
Środkowozachodni	36	49	16	187
Środkowy	27	49	24	190
Wschodni	31	44	25	146
Południowo-wschodni	29	48	23	197
Południowo-zachodni	31	43	26	179
Wykształcenie				
Podstawowe	32	38	29	478
Zasadnicze zawodowe	29	54	17	308
Średnie	29	59	12	313
Wyższe	25	61	14	72
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	23	63	14	81
Poz. pracownicy umysłowi	25	61	14	85
Pracownicy fiz.- umysł.	24	66	10	58
Robotnicy wykwalifikowani	31	51	17	138
Robotnicy niewykwalifik.	29	53	18	72
Rolnicy	35	39	26	89
Prywatni przedsiębiorcy	21	76	3	33
Grupa społ.-zaw. nie prac.				
Renciści i emeryci	35	37	27	385
Uczniowie i studenci	17	57	27	30
Bezrobotni	23	62	14	77
Gospodynie domowe i inni	31	49	21	107
Dochody na jedną osobę				
Do 400 tys. zł	30	51	19	182
401-600	30	47	23	245
601-800	29	49	22	277
801-1000	30	48	22	204
1001-1500	31	55	14	154
Powyżej 1500 tys. zł	34	53	13	85
Ocena war. materialnych				
Złe	25	54	21	597
Średnie	34	44	22	441
Dobre	40	46	14	132
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	31	42	26	121
Raz w tygodniu	32	47	21	693
Kilka razy w roku	28	53	18	257
W ogóle nie uczestniczy	19	65	16	100
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	58	28	14	186
Zły kierunek	24	59	17	753
Trudno powiedzieć	29	35	36	232

Tabela 2. Czy Pana(i) zdaniem działalność rządu dobrze służy społeczeństwu

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	33	46	21	1165
Płeć				
Mężczyźni	34	47	20	532
Kobiety	33	45	22	632
Wiek				
do 24 lat	33	50	17	96
25-34	36	48	16	206
35-44	30	54	15	301
45-54	30	51	19	162
55-64	30	38	31	175
65 lat i więcej	40	31	29	224
Miejsce zamieszkania				
Wieś	33	39	28	499
Miasto do 20 tys.	29	58	13	119
od 21 do 100 tys.	38	50	13	220
od 101 do 500 tys.	30	50	20	204
501 tys. i więcej mieszk.	34	46	20	123
Region				
Północny	45	41	14	147
Zachodni	23	64	14	124
Środkowozachodni	30	58	12	186
Środkowy	35	44	22	188
Wschodni	36	38	26	146
Południowo-wschodni	30	41	29	195
Południowo-zachodni	35	37	28	178
Wykształcenie				
Podstawowe	33	37	29	476
Zasadnicze zawodowe	36	47	17	307
Średnie	30	56	14	311
Wyższe	35	54	11	71
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	31	59	10	80
Poz. pracownicy umysłowi	26	61	13	85
Pracownicy fiz.- umysł.	36	57	7	58
Robotnicy wykwalifikowani	32	48	19	139
Robotnicy niewykwalifik.	35	51	14	72
Rolnicy	29	48	22	89
Prywatni przedsiębiorcy	39	39	21	33
Grupa społ.-zaw. nie prac.				
Renciści i emeryci	36	35	28	381
Uczniowie i studenci	23	63	13	30
Bezrobotni	29	51	20	76
Gospodynie domowe i inni	36	37	27	106
Dochody na jedną osobę				
Do 400 tys. zł	33	44	23	180
401-600	35	43	22	244
601-800	31	44	25	277
801-1000	33	47	20	204
1001-1500	36	49	14	152
Powyżej 1500 tys. zł	31	54	15	85
Ocena war. materialnych				
Złe	30	48	22	592
Średnie	35	43	21	441
Dobre	40	44	16	131
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	39	31	31	118
Raz w tygodniu	34	45	21	692
Kilka razy w roku	29	52	19	257
W ogóle nie uczestniczy	31	53	16	98
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	52	30	18	186
Zły kierunek	28	54	19	749
Trudno powiedzieć	37	32	30	230

Tabela 3. Czy po 3 miesiącach pracy rządu J. Olszewskiego odnosi Pan(i) wrażenie, że jest to rząd od poprzedniego: (%)

	Lepszy	Taki sam	Gorszy	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	26	45	16	13	1171
Płeć					
Mężczyźni	30	40	18	12	536
Kobiety	23	49	14	14	634
Wiek					
do 24 lat	17	42	21	21	96
25-34	22	50	17	11	208
35-44	21	53	21	6	301
45-54	26	49	17	9	163
55-64	34	35	13	17	178
65 lat i więcej	34	36	8	22	224
Miejsce zamieszkania					
Wieś	34	38	11	16	499
Miasto do 20 tys.	27	43	17	13	120
od 21 do 100 tys.	19	51	19	11	223
od 101 do 500 tys.	16	53	20	11	204
501 tys. i więcej mieszk.	19	49	23	9	125
Region					
Północny	26	48	19	7	146
Zachodni	18	48	23	11	124
Środkowozachodni	30	47	15	7	187
Środkowy	27	44	16	13	191
Wschodni	34	42	10	14	146
Południowo-wschodni	26	39	14	20	197
Południowo-zachodni	19	48	16	17	179
Wykształcenie					
Podstawowe	31	39	11	19	478
Zasadnicze zawodowe	24	49	17	9	308
Średnie	23	50	19	8	313
Wyższe	14	44	29	13	72
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	12	52	27	9	81
Poz. pracownicy umysłowi	16	47	27	9	85
Pracownicy fiz.- umysł.	17	66	14	3	58
Robotnicy wykwalifikowani	24	52	17	7	139
Robotnicy niewykwalifik.	23	54	15	8	71
Rolnicy	36	42	10	12	89
Prywatni przedsiębiorcy	18	39	33	9	33
Grupa społ.-zaw. nie prac.					
Renciści i emeryci	34	38	9	19	385
Uczniowie i studenci	7	40	30	23	30
Bezrobotni	16	44	30	10	77
Gospodynie domowe i inni	27	46	12	15	107
Dochody na jedną osobę					
Do 400 tys. zł	25	43	14	18	182
401-600	30	47	11	12	244
601-800	28	46	13	13	277
801-1000	23	48	18	11	205
1001-1500	23	39	24	14	154
Powyżej 1500 tys. zł	25	45	20	11	85
Ocena war. materialnych					
Złe	24	48	15	14	596
Średnie	29	41	17	13	442
Dobre	25	47	19	9	132
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	31	40	17	12	120
Raz w tygodniu	27	45	15	13	694
Kilka razy w roku	22	49	17	11	257
W ogóle nie uczestniczy	21	40	19	20	100
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry kierunek	45	34	11	9	186
Zły kierunek	22	47	18	12	753
Trudno powiedzieć	22	46	11	21	232